

Praktbok om Öland

Forslund, M. (red.) 2001. *Natur och Kultur på Öland*. Länsstyrelsen i Kalmar län. 463 sidor. ISBN 91-973802-4-5. Pris 240 kr plus porto om man beställer direkt från länsstyrelsen i Kalmar.

Länsstyrelsen i Kalmar län har presenterat sin natur. För fem år sedan kom "Natur i östra Småland", en praktfull bok om länets fastlandsdel som recenserades i ET 120, s. 77, och nu denna bok om Öland, detta rika för oss fastlänningar nästan exotiska landskap. I ingen annan del av Sverige är mänsklig aktivitet, från urminnes tider fram till idag, en så påtaglig och positiv del av naturen som på Öland. Detta belyses kanske bäst av Stora Alvaret, som för de flesta av oss är en av den specifika geologin skapad, unik naturtyp med exklusiva växt- och djurarter och därför i högsta grad skyddsvärd. Men detta är bara en del av sanningen. I boken kan man läsa att södra Öland har en flertusenårig odlingstradition där människan utifrån geologiska och topografiska förhållanden format ett landskap, där Stora Alvaret, en av betning skapad naturtyp, är ett dominerande inslag. Det är alltså inte bara alvaret utan hela södra Öland som är unikt och som därför utsetts till världsarv, vilket innebär att man tagit ett kraftfullt helhetsgrepp för att säkerställa Stora Alvarets framtid.

Vad kan man i övrigt läsa i boken? Allt man rimligtvis vill veta om Öland skulle jag vilja säga. Om hur ön Öland bildas för närmare 500 miljoner år sedan, när kalkberget avlagrades med de djur som fanns då och som i fossil form finns i sådan mängd i kalkstenen. Om inlandsisen, havsnivåförändringar och annat som format öns yta och om hur växter och djur kom till ön. Naturligtvis presenteras de olika naturtyperna samt växt- och djurvärlden. Spåren av mänsklig aktivitet på Öland är många, inte bara i odlingslandskapet utan också i arkeologin som redskap, gravar, rester av bebyggelse etc. alltifrån stenåldern till medeltiden och senare. Allt detta är utförligt beskrivet i boken.

Boken är inte bara tänkt att vara en presentation av Öland för en intresserad allmänhet. Syftet är också sammanfatta vad man vet om det skyddsvärda på Öland. Något mer än halva boken är en förteckning över områden med särskilt stort värde, områden som bör prioriteras i natur- och kulturmiljöarbetet, vilket tillsammans är en hel del. Hela södra, det mesta av mellersta och en betydande del av norra Öland. Exakt vad som är skyddsvärdt kan man för övrigt se på en karta i skala 1:80 000 som levereras med boken.

Som det står i inledningen har man i denna bok velat sammanfatta det man vet om natur- och kulturmiljöer på Öland för att ha ett underlag för fortsatt arbete med natur- och kulturmiljöfrågor och för samhällsplanering i stort. Det är en bok som länsstyrelsen själv och andra myndigheter har nytta av. Men även vi andra natur- och/eller kulturintresserade har stor glädje av att läsa om alla värdefulla områden. Det är här man får reda på detaljerna, vilket man inte utan stor möda eller kanske inte alls kan få på annat håll.

Till bokens många förtjänster hör illustrationerna. Det finns mellan 1 och 4 bilder (oftast foton) per uppslag, så gott som alla av yppersta kvalitet. En annan sak som förtjänar extra beröm är artförteckningen. Där är alla omnämnda arter (av växter, svampar, lavar och djur) ordnade alfabetisk efter det svenska namnet med det vetenskapliga efter. Detta är guld värt för oss biologer som kan de vetenskapliga namnen men inte hunnit lära, eller överhuvudtaget inte vill/kan lära sig de svenska. Med ett finger i artförteckning kan man lätt ta reda på vad som döljer sig bakom dyslerlöpare, svartpalpvikbladmal, baltisk sandvägstekel och andra nyskapade svenska namn alltefter som man stöter på dem i texten.

Markus Forslund & Co. ska ha mycket beröm för det sätt de presenterat sitt län på i dessa två böcker. Det kunde knappast gjorts bättre och det visar hur andra länsstyrelser skulle kunna göra, även om det nog inte finns något annat län som det finns så mycket att skriva om som Kalmars.

Per Douwes